

Van de redactie en het bestuur

Eigenlijk zouden we u vaker een Korczak Bulletin moeten sturen. Er zijn in zo'n kwartaal zoveel nieuwsfeiten rond onze stichting te melden dat we aan 4 Bulletins per jaar nauwelijks genoeg hebben. In dit nummer vanzelfsprekend veel aandacht voor onze jaarlijkse Korczak Ontmoetingsdag op 23 april jl. Verheugend om te vermelden dat er de laatste tijd weer nieuwe publicaties zijn verschenen die rechtstreeks geïnspireerd zijn op het gedachtegoed van Janusz Korczak.

De voorbereidingen van de Internationale Janusz Korczak Jongeren Ontmoeting in 2007, ter gelegenheid van ons 25 jarig bestaan, lopen voorspoedig. Enkele fondsen hebben reeds financiële steun toegezegd zodat ook jongeren die krap bij kas zitten toch kunnen deelnemen.

We wensen u een stralende zomer toe en komen in oktober met nieuwe berichten.

UIT HET WERK VAN JANUSZ KORCZAK,

Mijn favoriete Korczak citaat door Anouk Brink

“Uit de vrees dat de dood ons kind zal wegrukken, ontnemen wij ons kind het leven; omdat wij niet willen dat het sterft, staan wij het niet toe te leven” (Korczak in *Hoe houd je van een Kind*, p.50, [40] gedeelte).

Dit citaat klinkt zo hard naar alle goedbedoelende ouders en opvoeders en toch heeft het mij wel de ogen geopend. Veel van wat wij goedbedoelende opvoeders doen met en voor onze kinderen is gebaseerd op die ‘angst voor de dood’ en hierdoor ontnemen wij het kind het recht om nú te leven en fouten te maken. Korczak zegt het zelf zo:

“Daar wij zelf zijn opgevoed in het verderfelijke, passieve afwachten van wat er komen gaat, haasten wij ons voortdurend naar een toekomst vol beloften. Lui als we zijn vertikken wij het schoonheid te zoeken in het heden, vertikken wij het ons voor te bereiden om de dag van morgen op waardige wijze te ontvangen: morgen moet zelf de inspiratie brengen. Wat houden de woorden “kon het maar al lopen, praten” anders in dan de hysterie van het niet kunnen afwachten?

Het zal lopen, het zal zich bezeren aan de harde randen van eikenhouten stoelen. Het zal praten, het zal met zijn taaltje het grauwe graan van alledag vermalen. In welk opzicht is het heden van een kind slechter, minder waardevol dan zijn morgen? Als het om inspanning gaat: morgen zal meer van hem vragen. Als het dan uiteindelijk ‘morgen’ is geworden, wachten wij alweer op de volgende. Want ons uitgangspunt – een kind is niet, maar wordt, weet niet maar zal weten, kan niet maar zal ooit kunnen – dwingt ons tot voortdurend afwachten. (.....)

En die hele afschuwelijke machine werkt al die jaren om hun wil te breken, hun energie te onderdrukken, hun kracht in rook te doen opgaan. Voor de dag van morgen acht men niet van belang wat het kind vandaag blij maakt, verdrietig maakt, verwondert, boos maakt, bezighoudt. Voor morgen, dat het niet begrijpt, niet hoeft te begrijpen, worden hem jaren van zijn leven, vele jaren, ontstolen.” (Korczak, *Hoe houd je van een Kind*, p.50)

Korczak geeft kinderen daarom het recht op de dood en het recht op de dag van vandaag. Het mooie van Korczak is dat hij kinderen hierbij niet alleen laat. Hij wist de rol van de opvoeder niet uit. “Laat hem (het kind) maar zoeken, als hij maar niet het spoor bijster raakt; laat hem maar naar boven klimmen, als hij maar niet valt; laat hem maar ploeteren, maar niet zijn handen tot bloedens toe verwonden; laat hem vechten, maar voorzichtig, heel voorzichtig.” (Korczak, *Hoe houd je van een Kind*, p.23), want de ouder of opvoeder is er om de grens te bewaken voor het veilig ontdekken van de wereld in het nu.

Vertouwen in het kind staat bij Korczak centraal. Het gaat echter niet om een blind vertrouwen. Hij cijfert de volwassene niet weg. Juist dat steeds maar zoeken naar het evenwicht tussen de verantwoordelijkheid van de opvoeder en die van het kind is iets wat ik zo heel erg boeiend vind aan Korczak en waar ik zelf veel van heb geleerd. Welke ruimte geef je aan kinderen en waar geef je de grens aan als opvoeder. Korczak is er heel stelling in dat hiervoor geen vaste regels bestaan. Om steeds

die balans te vinden is het heel erg belangrijk om steeds goed te observeren. Om zo de kinderen te leren kennen, maar ook en zeker niet van minder belang, om jezelf te leren kennen en te kunnen reflecteren op je eigen gedrag, want “Wees jezelf, zoek je eigen weg. - Leer jezelf kennen voordat je kinderen wilt leren kennen. Kijk eerst naar wat jezelf kunt, voordat je begint de rechten en plichten van kinderen af te bakenen. Je bent zelf het kind onder al die kinderen dat je vóór alles moet leren kennen, opvoeden en opleiden” (Korczak, 1986, p.126).

Korczaks pedagogische werken zijn opgebouwd rondom een veelvoud aan observaties van kinderen en hun opvoeders. Het is nooit zijn bedoeling geweest om een theorie te schrijven met een receptuur voor dé opvoeding van kinderen. Naar zijn idee is zo iets ook niet mogelijk: elk kind is anders, zoals ook elke opvoeder. Samen moeten ze de manier van opvoeden vinden die bij hun past. Met vallen en opstaan en op voor veranderingen. “Geen enkele opvatting mag een absolute of immer geldende overtuiging worden. De dag van vandaag moet altijd slechts een overgang vormen tussen de som van ervaringen van gisteren en het grotere aantal ervaringen van morgen” (Korczak, 1986, p.173).

PRIKBORD

EEN SUCCESVOLLE KORCZAK DAG 2006.

Onze jaarlijkse Korczak dag vond dit keer plaats in de Nederlandse Academie voor Psychotherapie. Een inspirerende omgeving. Maar het programma van deze dag was niet minder inspirerend. De deelnemers, en dat waren er meer dan in andere jaren, konden kiezen uit drie boeiende workshops. In de eerste workshop ging prof. Hugo Heymans met de deelnemers in gesprek over een zeer principieel dilemma. ‘*Wat zijn de consequenties van een kindergeneeskunde die steeds meer succesvol blijkt te zijn?*’ Kinderen overlijden niet meer zoals in het verleden in een vroegtijdig stadium, maar groeien op tot volwassenen.. Maar het betekent wel een grote groep jong-volwassenen en volwassenen in onze samenleving die chronisch ziek zijn, of ernstige lichamelijke beperkingen hebben. Geven we hen dan ook de mogelijkheden om zo optimaal mogelijk te functioneren? Heymans vertelde met een grote gedrevenheid over zijn pleidooien in het bedrijfsleven om deze mensen kansen te bieden. Maar hij vertelde ook over baanbrekende initiatieven in zijn eigen ziekenhuis. Een uitzendbureau voor jongeren met een chronische aandoening of handicap; een atmosfeer en omgeving voor kinderen en jongeren waar niet het accent gelegd wordt op je ziekte of beperking, maar vooral op je mogelijkheden en het zo normaal mogelijk leven. Wat in het leven van een gezonde tiener een vanzelfsprekendheid is, moet dat ook zijn voor een jongere die langdurig is opgenomen. Dus je verjaardag met vrienden vieren, wandelen of spelen met je huisdier, met je vrienden of familieleden naar de bioscoop in het ziekenhuis. Deze aanpak in het Emma Kinderziekenhuis van het AMC, blijkt een groot succes en vindt zijn voorlopig hoogtepunt in het project ‘Metamorfose’.

We waren erg onder de indruk van de indringende manier waarop dokter Heymans onze ogen opende voor de positie en rechten van deze kinderen en jongeren.

De tweede workshop had als titel ‘*Als een kind*’.

In deze workshop werd eerst stilgestaan bij een aantal teksten en gedachten van Korczak. Daarna werden de deelnemers uitgedaagd hun eigen gedachten onder woorden te brengen... en dan ook nog poëtisch. Geprobeerd werd de emoties van kinderen bij verschillende pedagogische situaties opnieuw in te voelen, alsof je zelf weer kind was. Arie de Bruin liet horen hoe hij zelf gedachten van kinderen omzet in gedichten en er soms ook muziek bij maakt.

Door samen teksten te 'rappen' werden de producten van de deelnemers tot een eenheid gesmeed. Maar toen Arie de deelnemers vroeg om dit ook nog via een performance te presenteren bij de afsluiting van de dag, kwam het voor sommigen toch wel heel dicht op hun huid. Ze kregen weer dezelfde spanning (en soms zelfs angstdrempels) als toen zij kind waren... en dan weet je weer hoe een kind zich kan voelen als de meester of juf jou gewoon voor het blok zet....

De derde workshop '*hoe kunnen we het kind afzonderlijk leren kennen*' was bomvol met mensen, die de uitdaging aan wilden gaan. De uitdaging om via inleven, navoelen en doorvoelen antwoord te krijgen op een vraag als: 'wat maakt dat we die ander kunnen begrijpen?' En nog veel belangrijker: 'wat maakt dat we die ander willen begrijpen?' Korczak was er goed in. Hij durfde in het kind dat tegenover hem stond af te dalen en het antwoord wat hij kreeg serieus te nemen. In deze workshop

hebben we dat met elkaar gedaan: doorvoelen in het kind of 'Korczakken'. Dat betekent dat we bereid moeten zijn om ons te verplaatsen in die ander. Helemaal het kind 'worden' zonder jezelf te verliezen en op die manier informatie krijgen over het kind. De deelnemers vroegen zich af: maar hoe weet je dat de informatie die je ontdekt van het kind is en niet van jezelf? Daarvoor is het nodig om jezelf goed te willen kennen: eerlijk zijn tegenover jezelf. Eén van de deelnemers durfde het wel aan. Zij had moeite met een vriendinnetje van haar dochter. Door te 'Korczakken' kwam ze erachter wat haar eigen aandeel was in het contact en hoe ze dat tussen haarzelf en het meisje had geplaatst. Een bijzondere workshop met open en bevlogen deelnemers, die zich durfden open te stellen voor een andere kijk op kinderen.

We hebben nu al een paar jaar de traditie dat we op onze Korczak dagen de gasten ook een muzisch programma aanbieden. Dit jaar konden we genieten van een schitterend optreden van de beroemde zangeres Shura Lipovski, die prachtige jiddische liederen ten gehore bracht. Ze werd op accordeon begeleid door Jan Rademaker. En laten vooral ook Karel Eijkman niet vergeten die enkele van zijn meesterlijke gedichten over kinderen voordroeg. Met één van deze gedichten besluiten we dit Kleine Korczak Bulletin

GESIGNALEERD.

JANUSZ KORCZAK PRIJS 2006.

De Janusz Korczak Prijs wordt zo mogelijk eenmaal in de twee jaar uitgereikt. In 2004 was dat voor het laatst, en wel aan de Kopergieterij, jeugdtheater in Gent, o.l.v. Eva Bal.

In januari 2006 is de Jury voor de Janusz Korczak Prijs bijeengewees om zich te beraden op nominaties voor het toekennen van de Prijs in 2006. De jury bestaat uit Jaap Bros, Elly Vollmann en Marian Koren, en werd voortreffelijk geassisteerd door Theo Cappon.

De jury was zeer te spreken over een behoorlijk aantal nominaties: twaalf. Daaruit werd uiteindelijk gekozen en voorgedragen het Keerpunt, een particuliere justitiële jeugdinrichting in Cadier en Keer, Limburg. Het gaat om: een instelling die direct met jongeren werkt, in dit geval onder toezicht gestelden en/of gestraften. Het Keerpunt laat zich in hoge mate leiden door het bieden van perspectief vanuit leermogelijkheden van de jongere. Naast de reguliere behandel- en opvangtrajecten is er ook plaats voor projecten. Er wordt aangesloten bij de eigen belevingswereld van de jongeren. Al bijna tien jaar lang wordt er jaarlijks in de maand november aandacht besteed aan de Internationale Dag van de Rechten van het Kind, met een programma voor medewerkers, ook van aanverwante instellingen: sprekers gaan in op het thema rond mogelijkheden en rechten van jongeren. Soms met een bijdrage van de jongeren zelf, vanuit hun visie. In een parallel programma voor en door jongeren, spelen in op een thema vanuit eigen beleving bijvoorbeeld door het schrijven van teksten en gedichten, en muziek maken. Daarmee wordt een appel gedaan op het ontwikkelen van eigen competenties in plaats van de nadruk op straf. Door publicatie in een boekje of CD wordt het werken gestimuleerd en draagt ook bij aan zelfvertrouwen en zelfrespect van jongeren.

Voor zo'n creatieve en vernieuwende aanpak in een traditioneel moeilijke omgeving is moed nodig. Het Keerpunt verdient volgens de jury grote waardering voor deze aanpak en de respectvolle houding naar jongeren toe. De Janusz Korczakprijs zal een grote aanmoediging en stimulans voor spreiding van deze werkwijze over vergelijkbare instellingen kunnen betekenen.

Namens de jury, Marian Koren, voorzitter

SAMENLEVEN IN 'NASH DOM'

Drie studenten van de Hogeschool Inholland Haarlem, opleiding Sociaal Pedagogische Hulpverlening presenteerden op dinsdag 6 juni op een heel bijzondere wijze voor een breed publiek de resultaten van hun onderzoek naar de kwaliteit van de jaarlijkse 'Nash Dom' zomerkampen in Rusland. (Nederlandse

en Russische Korczak Stichting). De vraagstelling was: *Hoe vindt de integratie plaats in het 'Nash Dom' zomerkamp en komen de ervaringen en belevingen van de deelnemers overeen met de pedagogische ideeën van Janusz Korczak?*

Renate van Berkom, Maartje Bos en Janneke Valkering deden uitvoerig theoretisch en praktisch onderzoek. Aan de hand van Korczak literatuur werd invulling gegeven aan het complexe begrip integratie en hoe dat terug te vinden is in zijn pedagogische ideeën. Vervolgens werden vele interviews gehouden met kinderen en begeleiders die hadden deelgenomen aan de kampen. Een greep uit hun bevindingen: Zij schrijven: 'De sfeer van acceptatie, gelijkwaardigheid, en vertrouwen, het leven in zg families en het samen doen van activiteiten maken integratie mogelijk. In het kamp wordt gewerkt vanuit de pedagogische ideeën van Korczak' Maar de vele interviews en de eerlijke antwoorden hebben ook een sterkte-zwakke analyse opgeleverd. Daarin komen heldere adviezen uit voort waar we in de komende jaren ons voordeel mee kunnen doen. We zullen o.a. ons beleid helderder op papier moeten formuleren . Veel dank aan Renate, Janneke en Maartje en niet minder aan Jan v.d. Born, hun begeleidend docent. (Een samenvatting van dit onderzoek kunt bestellen via info@korczak.nl en zal u gratis worden toegestuurd.)

Hier onder één van de gedichten die Karel Eykman voorlas op de Korczakdag op 23 april. We hebben de originele handgeschreven tekst opgenomen.